

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$ an
9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 14 fil., a doua oră
12 fil., a treia oră 10 fil.

Tot ce privesce focea,
să se adreseze la Redac-
tiunea și Admini-
stratiunea Unirii

în
Blas.

Focea bisericescă-politică.

Anul XI.

Blas 30 Novembre 1901.

Numărul 48.

LA APEL.

— din afară. —

(I. P. P.) Apelul celor 7 preoți, va fi cauzat surprindere în mare parte a preoției archidieceșane, ha pôte, la întregă preoția provinciei mitropolitane gr. cat.

Surprindere întâiu, pentru-că el a venit din o parte, de unde pôte mai puțin se aștepta, iară de altă parte pentru limbajul clar, scopul declarat și curajul apelatorilor. Și să fim sinceri! De ce natură, va fi fost surprinderea, cauzată prin acest apel la cercurile dătătoare de ton archidieceșane. nu știu, dară pot afirma. că asupra clerului inferior archidieceșan, nu a făcut impresie rea, din contră. marea lui majoritate îl va fi salutat cu bucurie și satisfacție.

Sinceritatea încă e o virtute, și încă o mare virtute în timpurile acestea, când materialismul, egoismul și treșorele particulare, dominază toate terenele vieții publice. De aceea, în cazul prezente, fie el chiar „slăbiciune“ sau „pecat“ — pe cum zice „Unirea“*) — el este la totă întâmplarea simptomatic, pentru împregiurările actuali materialii ale preoției române gr. cat. și merită să fie discutat de toți, cărora le zace întru adevăr la inimă prosperarea bisericii române gr. cat. din punct de vedere religios-moral, cultural și românesc. Deci mi-am propus să fiu cât să pôte de sincer și franc în espunerea vederilor mele față de apelul redactat și publicat de cei 7 frați în Christos ai Archidieceșei noastre; *cu atât mai virtos, că am orientarea și convingerea deplină, că sinceritatea și francheța, în chestiunea mult agitată a congruel preoției române gr. cat.*, nu a supărat de loc și nici odată cercurile dătătoare de ton archidieceșane, și cu atât mai puțin Redacția „Unirea.“ — Dovadă nu numai multele și multifariile corespondințe, apărute într'insa pro și contra, ci chiar provocările directe și indirecte ale Redacției „Unirii,“ ca pe cum în alte chestiuni. de interes general pentru biserică și neam, așa și în chestiunea congruei, să se audă cât mai multe și diferite opinii, — să se facă lumind.

Motivele, ce au îndemnat pe frații preoți memorati, a esmite apelul publicat în „Unirea,“ e de o parte sôrtea actuală

*) „Unirea“ nu apelul Pa numit „slăbiciune“ și „pecat.“ Red.

tristă și durerôsă materială a preoției române gr. cat. în comparație cu cualificația sa teologică, intelectuală și socială, și apoi sacrificiile și devotamentul său din toate timpurile, față de tron și patrie. Vor fi contribuit la esmiterea lui și motive de însemnătate secundară, accentuate și de „Unirea,“ dară acesta nu detrage absolut nimica din apariția lui simptomatică și din importanța lui psihică.

Cestiunea congruei deosebitelor confesiuni din patria noastră, e bine cunoscută tuturor. Știm, că preoția magiară acatolică și preoții români gr. or. deja beneficiază, și cu tot dreptul, din dotațiunea statului, în comparație cu cualificația lor. Nu mă ocup la acest loc, nici cu motivele, nici cu scopul prevădut de stat la salarisarea preoției magiare acatolice. Nu pot înse să nu reflectez la preoția română gr. or., dară „sine ira et studio.“ Ce amărește și iriteză astăzi spiritele preoției române gr. cat. e postpunerea acestei preoții tuturor confesiunilor din patria noastră. Toți se întreabă: Cum s'a putut întâmpla, că chiar și biserică gr. or. română, carea atât de mult și la toate ocaziunile, se laudă cu caracterul ei exclusiv românesc; carea în sinódele și congresele ei micste, de repetite ori și-a esprimit temerea, că salarisarea preoților săi din partea statului, va fi lovitura de mörte națională a acestei biserici, — cum s'a putut întâmpla, ca această biserică, atât de fälôsă și lăudărôsă cu timbrul ei românesc, de odată să se împace cu congrua statului? Nu știm; vor fi știind cei competenți, atâta înse se știe, că ea e salarisată în comparație cu cualificația preoților săi, și această salarisare a pus capet scandalóselor umilirii și insinuării de mai'nainte, deprinse pentru participarea din așa numitele ajutóre de stat. pe cum și consecuențiilor acelora desastrose.

Aceea preoție nu încetază nici astăzi a se gira pe sine, ca singura de-
positóre a naționalismului românesc și a bisericii române adevărate și vedem și azi, că mulți dintre inteligința română laică, la toate ocaziunile, în adunări, fie politice, fie culturale, se identifică cu acele vederi ale preoției române gr. or.; ma unii în orbia lor intelectuală și spirituală, și în ignoranța așezămintelor bisericii române gr. cat. merg pâu'acolo, de nu pot crede în puritatea simțemintelor preoției române gr. cat., — a fi român și gr. cat. le

pare un lucru paradox. Așa dară preoții români gr. cat. sînt astăzi condamnați a suferi și ocara și paguba. Așa stau lucrurile în prezent. Viitorul va dovedi, că ôre primirea congruei de la stat, pe lângă condițiunile, respective garanțiile puse de sinóde și congresele gr. or. nu va avé urmările cele mai funeste pentru caracterul și așezămintele ei românesci.

Preoția română gr. cat. cu cualificația sa și cu meritele ei netăgăduite pentru tron și patrie, deși surprinsă cu salarisarea altor confesiuni înainte de salarisarea sa, a suferit timp îndelungat cu paciință acesta preterare, respective postpunere, căci credea, că va fi salarisată în condiții mai favorabile și mai independente de stat, adecă *cu participarea fondurilor regnicolare catolice*, ce s'a accentuat de repetite ori — *Cine cunoște înse simțemintul general al preoției romano-catolice magiare*, nu va mai hesita nici un moment, a pune la o parte totă speranța, că această preoție va contribui vre o dată din fondurile sale, din propriul îndemn, vre un filer la ameliorarea sorții materiale a preoției române gr. cat. Preoții romano-catolici sînt deja salarisati — directe și indirecte — în toate diecesele; aprópe toți cu salariu de 1600 cor. și nu doresc nici unul vre-o modificare în starea lor actuală materială, fiind ômeni fără familie, mai cu samă; nu, când e vorba de sacrificarea independenței lor spirituale. Ilustrii Archierei ai bisericii române gr. cat. și cercurile ei normative știu acesta, — chiar și credincioșii ei laici adevărați, — și vedem și înțelegem și noi, că ei de mult timp își frământă mintea, cum ar puté ameliora starea materială a preoției române gr. cat. fără sacrificarea independenței ei spirituale. Dovadă sînt sinódele archidieceșane convocate în timpul mai recent, pe cum și adunările micste din diversele centre gr. cat., pentru a căror convocare meritul principal revine totuși celor ce în prima linie luptă și muncesc pentru esistența și prosperarea bisericii române gr. cat.

În sinodul archidieceșan mai recent, protopopii și delegatii, unanim, și cu entusiasm, carele pe toți ne îndreptăția la o rezolvare grabnică și satisfăcătoare a chestiei congruei, au discutat și votat decisiuni de mare valóre, pentru biserică română gr. cat. în genere și pentru Archidieceșă în specie.

Acolo, din partea guvernului arhidiececan, s'au propus diverse moduri și modalități ușoare, de a ne putea ajuta în timpul cel mai scurt, noi, și numai prin noi singuri, fără nici un amestec străin, și aproape nici una din acele propuneri nu au fost primite din considerații subtile și basate pe motive timide. Onoare excepțiilor; dară au fost de tot puține. După prânzurile date cu mână largă și multă bunăvoință părintească din partea Escelenției Sale Mitropolitului, toți delegații s'au depărtat cu promisiunea făcută solemn, că nu vor primi nici un ajutor de stat sub condițiuni umilitoare. Vina acele ori de unde. Abia au trecut înse vre-o câte-va săptămâni, și în lista beneficiaților din ajutorul de stat, vedem aproape pe toți membrii sinodului arhidiececan, și încă în prima linie pe majoritatea protopopilor cu 200—500, și mai multe corone, iară cei vre-o 100—200 preoți preterafți, la cetirea acestei liste cu nume și conume schimonosite, au rămas uimiți. Poftim solidaritate, și us de increderea depusă în elita clerului! Departe să fie de mine a presupune, că toți beneficiații, fosti membrii ai sinodului arhidiececan, au cerșit sumele împărțite lor; știind înse modul și modalitatea de subvenționare de azi, nu ne convine de loc increderea noastră depusă într'insii, și tabloul desfășurat ulterior înaintea ochilor nostri. Sumele, cu cari au fost împărțite mulți din fosti membrii sinodali, sînt foarte elocvente; căci astăzi e un secret public, că sumele de 100 și mai multe corone, le capătă numai acei preoți, cari cerșesc compatimirea și întervenirea organelor administrative; căroră de bună samă trebuie să le facă

marî și însemnate contra-serviții, și ori care din acestea contra-serviții, sînt păgubitoare pentru biserica și școala română gr. cat. Apoi cei buni cu mare măndrie sufletescă mai vîd și aceea, că mulți din cei dubii, favoriți ai statului, se bucură și azi de egală încredere și considerație cu cei desconsiderați și prigoniiți.

Așa dară, pașul desperat a fraților preoți subscriși în apelul amintit, să nu surprindă și impresioneze rău pe nimene. E o erupțiune, deși precipitată, și principial greșită. — dară total îndreptățită și escusabilă. Trebuie pus capet odată corupțiunii și nediscipliniei. Trebuie să ne cunoștem cei buni din cei răi.

În chestia colonisărilor. — Cel mai forte mijloc contra naționalităților s'a aflat a fi colonisările. Nu de mult anunțăm ziarul, că un nou plan e pregătit la guvern și va fi pus în executare peste scurtă vreme. Ascunșul acestui mijloc de exterminare e îndreptat firește în potriua românilor și se execută cu multă rafinărie mai ales în Bănat.

Săptămăna trecută ținându-și comitatul Caraș-Severin congregația extraordinară, protopopul Dr. Popovici a interpellat pe vice-comite în chestia colonisărilor ce se fac în Bănat, cu vedita intențiune, de a nimici comunele băștinașe românești. „Sînt 16 ani trecuți, de cînd după un sistem nedrept, cu vătămarea intereselor, în parte și cu nimicirea comunelor băștinașe de sute și mii de ani, se aduc coloniști din diferitele părți ale țării și se formează comune noue în o vale frumoasă a comitatului nostru, numită a Begheului.“ Dsa arată cu cifre cum colo-

niilor li se dau mii de jughere de pămînt, în paguba satelor românești învecinate, cari s'erăcesc. Și spune, cum toate demersurile n'au avut alt rezultat, de cît promisiuni și vorbe frumoase. Și acesta pentru că e proiectat, ca românilor să nu li se deie nici un petec de pămînt, după cum s'ar fi exprimat un funcționar trimis să ancheteze afacerea. Cere din nou să se întrevină pentru ajutorarea populațiunii s'erace. Vice-comitele răspunde, că cunoște miseria populațiunii din ținutul acela, și scie și aceea că acum să lucră la îndreptarea rēului.

Interpelantele nu se mulțumesc cu răspunsul acesta, ci cere, ca în proxima congregație, să se pună chestia la dezbateri, pentru că nu pōte presupune, „că s'ar găsi un singur om, carele să leie poziție contra ei.“ Continuând, pomenește, că să fac demersuri, ca românii și maghiarii, să se apropie de olaltă și să se apere împreună, avēnd multe interese comune și identice. „Până cînd înse se procedeză ast fel, toate vorbele și înțelegerile nu plătesc nimic, căci poporul român, nu va ține cont de înțelegerile fruntașilor, ci va răspunde amarnic la suferințele îndurate pe nedrept.“

Interpelația dlui Dr. Popovici a fost viū salutată din partea Românilor și vice-comitele a promis, că o va pune în discuție la proxima congregație, deși speră, că până atunci va fi rezolvată în mod favorabil.

Alegerile municipale. — Putem să terminăm azi cu rezultatul alegerilor municipale din comitatul nostru, avēnd toate informațiile de lipsă.

În cercul Abrud-Roșia, au ieșit 6 membrii, toți străini, și în urma compromisului făcut între românii și maghiarii din Abrud au fost aleși de astă dată și trei români.

FEUILLETON.

LEGENDA MARINARILOR

de Sienkiewicz.

A fost odată de mult o naie, căreia îi ziceau Cardinal, ea era așa de mare și de puternică, cît nu se temea nici de furtunile, nici de valurile cele mai grozave. Ea trecea cu catargurile înțepenite chiar și prin valurile înalte ca turnurile bisericilor și cu peptu-i de aramă despărția stîncile, ce apăreau sub luciul mării, și cari pe alte năi le-ar fi zdrobit. Mergea înainte și așa de lute, cît lăsa în giuru-i o cale totă spume.

— Admirabilă naie! — șopteau marinarii celor alalte năi. — Îți vine să crești, că e plugul lui Leviatan, care ară peste valuri.

Cînd și cînd nu se puteau răbda să nu întrebe pe marinarii de pe Cardinal:

— Ei băieți! încătrău?

— Încătrău? Încătrău ne mână vîntul! — răspundeau flegmatic.

— Grijiți, acolo aveți să dați de stînci!

Dar în loc de răspuns, vîntul aduce pe aripile sale cântarea celor de pe Cardinal

Înainte, înainte!

Veseli înainte!

Viața de pe Cardinal era și ea foarte fericită. Încreduți în mărirea și puterea

năii, marinarii nu-și sdrobiau mult capul cu primejdii și în vreme ce pe alte năi toți erau plini de grije, pe podul Cardinalului făcea fiesce cine numai aceea ce voia. Cu o vorbă era o vecinică sērbătoare. Și cum le succedea să înfrunte norocoși ori ce valuri și talazuri, increderea marinarii crescuseră întruna, așa cît în urmă începura a crede, că numai este așa stîncă, ori așa furtună, pe care Cardinal nu o ar putea înfrunta, și ziceau, cu cît e mai turbată furtuna pe mare, cu atîta Cardinal plutesce mai liniscit! Și așa și era, Cardinal și în mijlocul celor mai mari fructuri plutea superb, mereu înainte.

Trecură ani, Cardinal nu numai, că rămase nebiruită, dar adese veni în ajutorul altor năi, aflându-și mulți naufragiați adăpost pe podul ei. Și zi de zi creștea tot mai mult ōrba încredere în inimile marinarii de pe ea. Norocul acesta înse aduse lenevirea în marinarii și încetul cu încetul ei își ieșiră din meseria lor. „Cardinal și așa plutesce singură — își ziceau ei. — de ce se mai și lucrăm, de ce să mai grigim de cîrmă, de ce se ne mai suim pe funii și pe catarte, de ce se ne mai obosim și asudăm, naia și așa nu pōte să se prăpădescă sau strice, ea e ceva divin. Să îi dăm pace și să mergem veseli înainte!“

Așa plutiră ei încă mulți ani înainte, până ce marinarii leneviră așa de tare, în cît nici nu mai sciau ce datorință au, și nu observară, cum naia începă a slăbi, cum apa intra printre părății ei și mărēta construcție începă a se descompune. Părății au început a-i plesni, superbe-le catarte s'au plecat în laturi și vîntul i-a smuls vislele.

S'a aflat cu toate acestea un marinar cu minte, care i-a făcut atenți asupra primejdii, mulțimea răspundea încredută: „Nici vorbă, pe noi ne vor duce valurile mai departe!“

Odată erupse o furtună, dar așa de înfricoșată, cum nu mai fusese până atunci. Ciclonii amestecau la olaltă apa cu norii. Columne colosale de apă se sdrobiră cu furie înspălmântătoare peste Cardinal, care în fie ce minut putē să fie înghițită de ape. Grințile-i învechite începura a trosni și de odată se auți în naie strigătul sinistru: „Cardinal se cufundă!“ și aievea naia se cufunda și năierii desvęțați de la lucru și nepricepuți nu o mai putură mântui.

După ce trecură primele clipe de groză, inimile năierilor fură cuprinse de o furie ōrbă, căci le era dragă naia. Se aruncară asupra tunurilor și începura a trage în valurile sbicinite de furtună. Apoi fie care apuca, ce-i cădē în mîni și începura a lovi marea, pe acea mare grozavă, carea vola să nimicēscă pe Cardinal. Era plină de mărēție luptă acēta a ōmenilor desperati cu marea! În urmă marea totuși fu mai puternică de cît marinarii și astupă gura tunurilor. Căți-va marinarii au fost luați de ciclon și svirliti în afundime. Personalul năii se imputina vędînd cu ochii; acei, cari mai remaseră se luptau mai departe, uși, aproape astupați de apa, care creștea în continuu. — dar nu încetau a se lupta tot mai departe, până la nemurire. În sfirșit puterile îi părăsiră și simțiră, că-s aproape de mōrte. În desperarea ce-i cuprinse o scurtă clipită mai priviră unul în ochii celuilalt.

anume: avocatul *Dr. Vasile Fodor*, protop. *Petru Popovici*, și pâr. *Iosif Gomboș*.

La Vintul-de-jos unde de asemenea a expirat mandatul la 6 membrii, s'au ales și românii *George Deac*, *Emil Maxim* și *Art. Stoia*. Noi credem, că și în cercul acesta, ar pute fi aleși numai românii, și încă bărbați independenți, de lipsă e numai puțină însuflețire și interes din partea celor chemați.

La Bărabant s'au pierdut 2 mandate, alegându-se în locul celor 6 români numai 4 anume: prof. *Dr. Ioan Raț*, *Ioan Mugde*, *Bas. Vasile* și *Ioan Moldovan*. Preoții și învățătorii noștri nu și-au făcut datoria: n'au luminat poporul și nici nu l-au spus macar, cu cine să voteze. Unii nici n'au luat parte la alegere. Adjunctul de notar, *Marian Popa*, care a stat câte-va luni și în Seminarul din Blaș, a escelat prin nimicirea biletelor de votare românești. Toți s'au scandalizat de purtarea lui. Să-l fie rușine!

Scriind despre rezultatul alegerilor de membrii municipali, foia comitatului constată, că de astă dată s'au arătat un viu interes față cu aceste alegeri, prezentându-se la urnă mai mulți chiar de cât la alegerile de deputați.

„Közérdek” regretă că Abrudenii neținând la pactul cu cei din Roșia-Abrudului, au pricinuit căderea unor persoane vrednice, și plânge, că la Vizocna n'au fost ales „cel mai însuflețit fiu al orașului” prof. *Dr. Szöcs Géza* din Sibiu, și se cătrănește, că conducătorii românilor din Blaș, n'au ales pe nici unul din inteligența magiară. În același timp uită, că la Vingard, în locul celor 12 bărbați vrednici, s'au ales nisce biraie de pe sate și gazda-tiszuri. Ei, dar asta e altă căciulă! La Vingard au cădut mai tot Blășeni, și de aceia, chiar acum nu-l nici o lipsă.

Și acum din nou se audă glasurile acelea, cari odată le atraseră atenția asupra primejdii, de astă dată așa de puternic și așa de tare, cât întrecură și mugețul valurilor.

„Oh orbilor! nu în potrița furtunii trebuie să ve îndreptați voi tanurile, nu valurile trebuie să le bateți, ci naia trebuie să vi-o reparați! Scoboriți în fundul năii, acolo e locul vostru!”

Cuvintele acestea îi inspăimântară, năvăliră cu totii în jos și se apucară de lucru și lucrău de dimineața până sara, plini de sudore, mânați de un singur gând, cum vor pute îndrepta aceea ce stricară cu lenea și orbia lor, și Cardinal érá se ridica de asupra undelor.

Speranța și încrederea se reîntorse éráși în peptul năierilor și creștea clipă de clipă, până ce un glas asemenea mugețului tunetului și valurilor, dar cu toate acestea de o bunătate ângerescă le vesti, „Încă nu veți pieri!”

a.

Notă :

În această frumoasă alegorie e vorba de luptele Polonilor pentru independență.

Frumos se practică dreptatea la noi chiar și în era dlui Széll!

După cum ni se scrie probabil că alegerile de la Ighiș, Zlatna și Abrud, s'au fost protestate.

La noi tot se pôte! De alt cum și erau cam prea mulți în congregație 85 de români, când întreg comitatul în absoluta sa majoritate e românește!

Fondurile și fundațiunile archidieceșane. — Ultimul cercular mitropolitan, comunică clerului din Archidieceșă, conspectul fondurilor și fundațiunilor aflătoare în administrația Cassei centrale. Datele publicate sînt luate din rațiociniile de pe anul 1899 trecute prin revisiunea consistorială.

Credem, că e bine să dăm aci câte-va estrase din acel conspect, fiind de interes public.

Numărul acestor fonduri în 1899 a fost de 189, față de anul premergător o creștere de 13, fonduri. Averea totală a fost de 2.757.642 fl. 27 cr. și fres. 8500 arătând față de trecut o creștere de peste 100 mii fl. ce a rezultat din adaugerea de fundațiuni nouă, ca Vișa II (20776 40) Filip (10000) Vișa-stipendii (5500) George și Ioan Vișa (2000) Școala din Sâncel, Coșocna, ș. a. Cerculariul spune, că valoarea realităților celor mai multe fundațiuni, nu e cuprins aci. Pe lângă aceea, în acest conspect nu sînt cuprinse nici fundațiunile aflătoare în administrația statului, cari încă represintă o avere destul de considerabilă.

În numărul acesta de 189, fonduri, sînt cuprinse și hârtiile de valoare (ca obligațiuni de regal, de rentă ș. a.) averea singuraticilor bisericii, grupate în conspect după districtele protopopesci. Mai sînt unele fundațiuni mai mici, cari până acum sînt numai depozite, apoi fundațiuni de liturgii și capitale mai mici de a unor biserici.

Dintre fondurile mai mari însemnăm aici:

f. basilitan *	de fl.	128.627 61
„ șuluțan	„	416.776 93
„ bobian	„	735 967 68
„ scolastic *	„	40.784 18
„ Dănuț	„	31 936 46
„ de pensiuine a prof.	„	42.946 44
„ de liturgii	„	10.406 37
„ catedralei *	„	35 571 93
„ Alutan	„	13.233 12
„ Simu	„	22.656 20
„ seminarial *	„	93.969 12
„ Cipariu	„	28.914 56
„ deficienților	„	25.793 52
„ premiilor	„	12.802 22
„ viduo-orfanal *	„	160.400 49
„ convictului de băieți *	„	18.558 95
„ Papfalvi	„	20.755 10
„ mitropoliei *	„	500 521 43
„ Vișa I.	„	9 550 35
„ Baldi	„	11.696 60
„ Lăday *	„	10.212 70
„ br. Urs	„	25.293 61
„ Vișa II *	„	20.776 40
„ Filip	„	10000 —

Am specificat aci numai unele, celea cu stelute au și realitate! moșii, case, dar valoarea acestora nu e cuprinsă aci.

Am lăsat nepomenită fundațiunea reuniunii de asigurare contra focului, despre care în același cercular, aflăm date și mai

nouă, publicându-se rațiociniile pe 1900 și raportul direcțiunii despre mersul afacerilor.

Înființată abia de 3 ani — 1 Iuliu 1897. — are în asigurare realități bisericești și scolare de 762204 fl. pentru cari ar fi fost să încassese aprône la 6 mii fl.

Indolență factorilor competenți se manifestă și aici, la sfîrșitul anului erau premii restante aprôpe 3000 fl. deși capitalul de rezervă de aprôpe șesă mii fl. e o dovadă destul de elocuentă despre frumoșele rezultate ce se pot dobândi cu reuniunea acésta, a cărei creștere are să fie de mare folos bisericii noastre.

În decursul anului, sune raportul, s'au plătit despăgubiri la patru comune bisericești, în sumă de 2194 fl. totalul despăgubirilor solvite în acești trei ani și jumătate de la fondare, a fost de 2531 fl.

După cum apare tot din acel raport, reuniunea a început să se estindă și asupra diecesei de Lugoz, unde încă a asigurat realități de peste 30 mii fl.

Versare de sânge și cădere de minișterii pentru versiunea s. Scripturii. — În Atena la colonnele lui Joe Olimpiciu, studenții au arătat în 21 a c. o adunare, la care au luat parte ca la 20.000 oameni, și s'au întimplat ciocniri între studenți și între ostășime și s'au descărcat și pușci. Au fost omorite 7 persoane, érá ca la 30 au fost rănite mai greú. Între răniți se află și prefectul poliției. Până și asupra ministrului president Theodokis au împușcat, înse fără de a-l nimeri.

Causa turburărilor acestora și a celor ce au mai urmat, „Internat. Corr.” o împărtășește următoarele: Colegiul profesorilor de teologie de la universitatea din Atena, au constat cu unanimitate, că versiunea L. N. de pe limba elină clasică pe limba neo-elină are, să se combată ca o profanare a Evangheliei. Versiunea acésta a s. Scripturii o gătise un fost preot grec cu numele Pallis, carele petrece în Liverpool. Versiunea acésta, pe cum a spus ministrul Theodokis, s'a gătit la dorința reginei, pentru ca să se cetască în familie. Ziarele „Akropolis” și „Asty” din Atena au început, să o publice în urmări zilnice, și au continuat publicarea în ciuda hotărîrii colegiului de profesori și în ciuda numeroșelor scrisori de protestare. În urma acestora, studenții de teologie au aranjat un meeting de indignare și au invitat la el și pe studenții cei alaiți. Meetingul s'a și ținut, și pe cum am vedut, a provocat și mörte de oameni și vörsare de sânge. Érá după ce chip de rezoluție, s'a pretins escocomunicarea traducătorilor, de închiare studenții au pornit de la locul adunării la localul celor două ziare, au pătruns în tipografiile și birourile lor și au făcut acolo pustiire mare.

Încă în aceeași zi ministrul president a oferit regelui abdicarea sa, dară regele nu o a primit. În ziua următoare ședința camerei deputaților a fost foarte furtunoasă. Opoziția, în frunte cu fostul ministru president Rally, a pus totă vina turburărilor pe guvern și a părăsit ședința. Afară mulțimea a întimpliat pe opoziționali cu aplause, érá în sara aceleiași zile a inscenat demonstrațiunii dușmănoșe înaintea locuinței lui Theodokis. Tot asemenea s'au inscenat demonstrațiuni sgomotoșe și la înmormintarea celor uciși. Érá universitarii au ocupat

clădirea universității și a declarat, că o vor părăsi, numai dacă traducătorii s. Scripturii se vor escomunica.

Scirile cele mai năvăle spun, că regele în sfârșit a primit abdicarea ministerului Theodokis, și că și prefectul poliției și chiar și mitropolitul de Atena încă au abzis, acesta din urmă pentru că nu a aflat alt chip de a scăpa din dilemă, căci alăturându-se la o parte ori la cealaltă, ar fi căzut sau în disgrația dinastiei sau în disgrația ortodoxilor.

Revistă bisericească.

Austria. Deputații direcțiunii „los von Rom“ însoțiți cu cei social-democrați, au fost făcut camereii deputaților propuneri de urgență, pentru a se împedea imigrarea călugărilor espulsați din Franța. Dară propunerea aceasta a avut de urmare de o parte constatarea meritelor, ce și le-au dobândit pentru cultura catolicismul peste tot și instituția călugărească în special, érá de altă parte, lipsa de a se face o propunere de urgență spre a se împedea imigrarea forțată a pastorilor luterani. În urma acestora propunerea de urgență a celor de direcția „los von Rom“ a fost respinsă. De altminteră până acum încă nici nu au imigrat călugări francezi în Austria, și se știe numai atâta, că principele de corónă a oferit Benedictinilor din Franța un castel al său, pentru ca să se așeze într-insul, câți vor pute.

Revistă politică.

Afaceri interne. După mesajul de tron, cea mai interesantă discuție în dietă se face în jurul proiectului de buget. În ședința de Sâmbătă ministrul Lukács a prezentat proiectul pe anul 1902, arătând un escedent de 120,935 cor. În special cheltuelile s'au urcat la toate ministerele. În bugetul ministrului president s'au pus suma de 50 mil pentru magiarii emigrați în America, și pentru înlesnirea reintôrcerei acasă. Bugetul cultelor arată o creștere de 3 $\frac{1}{2}$ mil. pentru ca, cu toată criza economică și industrială, constatată și de ministru, statul se pótă continua cu ridicarea instituțiilor folositoare pe terenul cultural. Creștere mai mare e la comerțul și comunicație, aprópe 6 mil. Peste tot, față cu trecutului buget, se arată o creștere de 29 mil. Pentru regularea salariilor angajaților de stat s'au luat în buget 3 mil. nu vor pute înse să le reguleze așa cum pretind ei.

În lunga vorbire, cu care a prezentat proiectul, ministrul a înșirat mai multe cestiuni, cari toate așteptă să fie rezolvate, ca reforma administrațiunei, reforma armatei ș. a. dar cari de o cam dată vor trebui să rămână, din motivul, că starea economică a țării e departe de a fi înfloritoare.

Austria. Guvernul austriac trebuie să continue, și cu amenințările și cu concesiunile, căci altcum, nu-i speranță, că va ajunge la ceva rezultat.

În o consfătuire ținută cu capii partidelor, ministrul president a apelat la acestia, declarând, că bugetul nesmintit trebuie votat, alt cum, va trebui să recurgă la ultimul remediū, la alegețori, cerend de la acestia, să îndrume pe deputați la o activitate mai rodnică.

Se zice că mai toți presidenții au promis concursul lor.

Franța. Consiliul comunal din Paris a pertractat în ședința din 23 a. c. petiție, în cari mai multe congregațiuni călugărești au cerut, să fie admise. În sensul legii are adevă, să se declare respectivul consiliu comunal asupra admisibilității cutărei congregațiuni, mai înainte de ce hotăresce guvernul ca respectivei congregațiuni i-se permite ori nu a se așeza în cutare comună. Propunerea congregațiilor să li-se denege facultatea de a se așeza în Paris, consiliul comunal cu 44 împotriva la 33 voturi a respins-o și dimpotrivă a primit cu 39 contra la 33 voturi altă propunere, carea declară de stricăciosă și de antirepublicană legea despre însoțiri, și că libertății reuiri nu are, să i-se pună stavilă. Se vede deci, că în consiliul comunal din Paris predomină sentimentul conciliant. Firesce înse că acest fapt încă nu hotăresce, ci hotărârea atîrnă de la guvern, érá acesta e auctorul legii despre însoțiri și a bună samă va dovedi spiritul său dușmănos congregațiilor călugărești și atunci, când va fi vorbă despre aplicarea legii acesteia.

Transvaal. De pe câmpul de război puține vesti mai transpiră în public, atâta e constatat, că situația Englezilor nu e din cele mai favorabile.

Însuși Kitchener mai telegrafază la Londra, că Buriî mereu capturéză, când proviantul, când caii armatei, când intrerup comunicația trenurilor, făcend prizoneri.

În același timp opinia publică, aprópe din totă lumea, încă e pe partea lor. Așa d. e. în München, un comitet de bărbați fruntași au descris în celea mai negre colorî barbariele pe cari Englezii, le comit acum cu femeile și copii Buriilor, espunându-i la fôme și bóle.

În o localitate din Irlanda a fost ales de deputat Lynch, care a comandat o trupă de irlandezi în războiul african, contra Englezilor.

În Iohannesburg s'a descoperit o conjurație contra Englezilor. S'au făcut o serie de arestări.

E evident deci, că toate scirile, cari vestesc de apropiata terminare a războiului sînt fără temeiū. Buriî nu vreaū odată cu capul, să abdică de independența republicelor sudafricane.

Correspondințe.

Sinóde protopopesci.

— 26 Novembre 1901.

În 25 a. c. s'a ținut în Cluș sinodul mixt protopopesc din tractul Clușului, care și-a luat începutul cu celebrarea s. liturgii, după care la órele 9 a. m. adm. protopopesc interimal deschide sinodul, accentuând în

vorbirea de deschidere, că îndreptățită e mișcarea preoțimei gr. cat., ce intenționéză ameliorarea sortii sale, căci considerând miseria, ce ne apasă, preoțimea nu pôte să tacă, și pe mai de parte și să nu voescă a-și scutura lanțurile sărăciei. Atrage înse atențiunea preoțimei la împrejurarea, că dacă cestiunea această va răpi cu sine totă gândirea, tot sentimentul și toate forțele, ușor se pôte întâmpla, că ea să se demoralizeze, pentru ce o rógă să fie pacientă, ca nu cum-va engetele negre ale stării sale insuportabile să-i păteze caracterul. În care cas și-ar pierde rolul și și-ar de-grada misiunea.

Se aleg 2 notari: un preot și un mirean. Se constată, că toate comunele bisericesci sînt reprezentate în sinod. Se alege comisiune verificătoare și candidatoare. Toți mireniî se verifică, după ce cu adevărat parlamentarism se discută asupra obiectelor de la ordinea zilei.

Presidentul își cetesce raportul său, în care între altele constată, că imoralitatea poporului crește în raport cu decădinta lui materială; că preoțimea nu numai în acest tract, ci peste tot stă-indiferentă față de această aparițiune îngrozitoare ce s'ar pute stavili atunci, când decisiunile sinódelor n'ar umple numai hârtia, ci s'ar pune și în praxă; când în fie care comună, cu începuturi cât de modeste, s'ar înființa diferite reuniuni și asocieri, cari în mod decisiv ar fi numai în stare să ne scape de perire. Constată, că școla în presinte e numai sarcină, va rămâne și în venitor, dacă nu se va pune pond și pe școla repetițională, care în mare parte e neglésză și nu se vor înființa bibliotecile populare, cari până în presinte forméză numai o dorință piă. Arată cât de mult e neglésză instrucțiunea în pomărit și stupărit, ce dovedesce și împrejurarea, că premiile votate pentru doi docenți, cari vor dovedi mai frumoșe rezultate pe terenurile acestea, nu le-a meritat nici unul din cei peste 30 învățatori tractuali.

Raportorul se declară mulțumit cu curățania bisericilor.

Espune schimbările întâmplate în corpul învățătoresc și preoțesc din tract de la nitimul sinod. Arată casurile disciplinare și criminale, cari au obvenit în tract. Espune, că în câte rinduri s'a adunat forul protopopesc și sen. scol. protopopesc. Raportéză donațiunile mai însemnate, ce s'au întâmplat, anume Escelența Sa Di Mitropolit a contribuit pentru fondul bisericii noué din Cluș 1000 cor., On. Gavril Pop din Feleac pentru nou edificândă biserică de acolo 2000 cor., credinciosul Ioan Mihalca și soția sa Maria au donat cea mai frumoșă grădină din Feleac, unde să se edifice biserică, care valoréză până la 1400 cor., fostul curator din Cluș-Mănăstur di Lókei a lăsat bisericii de acolo 800 cor.

Beneficiul preoțesc s'a ameliorat în Totelec, unde credinciosii au dat pentru venitorul preot 6 jug. arători și cositor și s'a obligat, că-i vor face ziua de lucru cu intertențiunea lor.

Raportéză, că s'au ridicat o școlă și o biserică și că s'au luat hotăriri pentru edificarea alor 3 biserică și 3 școle.

Constată, că în multe parochii nu sînt protocoale pentru ședințele curatoratului și a senatului scolastic, că bisericile peste tot nu dispun de lățile prescrise.

Cu bucurie constată, că în multe comune s'au făcut primele începuturi pentru înființarea de reuniuni felurite.

Amintesc despre preagraționalul act de iubire al Sfinției Sale Pontifului roman prin care a ridicat la demnitatea de prelați papali pe 2 bărbați vrednici în înțelesul strict al cuvintului: pe canonicii Ioan M. Moldovan și Dr. Vasile Hossu.

Închierea raportului a fost o rugăminte, ca fie care să-și facă datorința, și o cerere, ca toți preoții și învățătorii să contribuie prin muncă cinstită, acurată și punctuoasă la ușurarea sarcinii în adevăr grele, ce e pe umerii raportorului, pentru ce îl asecură despre recunoștința și stima, ce tot de una și ori unde le va păstra.

La propunerea M. On. Ioan Pop raportul să se spre scire și acomodare. M. On. Augustin Cosma în o călduroasă vorbire asecură presiunii de tot sprijinul posibil.

Membrul sinodului își exprimă prin sculare și la protocol condoliința față de cedarea fostului protopop Ioan Laslo.

Să decida felicitarea Ilustrilor Prelați, anume Ilust. Sa Dl I. M. Moldovan telegrafice. ér Ilust. Sa Dl Dr. V. Hossu, care era în Cluș, prin o deputațiune din preoți, învățători și popor.

Pe un nou period de trei ani se aleg membrii în sen. scol. protopopesc; în comitetul fondului cult. tractual. Se vor eză docenților, școlilor, bisericilor și pentru biblioteca tractuală suma de 480 cor. din F. cult. tractual.

Preoțimea apoi alege membrii în forul protopopesc, forul matrim. de I. inst., alege fisc și defensor și constituie comitetul reuniunii de înmormintare a preoților.

Alege 4 delegați pentru conferința, ce se va ține în Blaș la s. Nicolae.

Decide, ca fără de considerare la decisiunile altor tracte, va ceda pentru fondul de salarisare 10% din subsidiul, ce-l va primi unul fie care ca întregire de salar. Privitor la stipeudiile misali și resp. la împărțirea acelor, doresce, ca să se realizeze decisiunea sinod. arch. din 1899. cap. VIII. p. 4. lit. a. — A decis, că Preav. Consistor să fie rugat a aduce un regulament pentru sinodele protopopesce, de cari are lipsă și cea mai neînsemnată societate și în urmă a decis, ca Preav. Consistor să fie rugat a conrede unul bărbat competent în materie, redactarea dreptului administrativ bisericesc, lipsa cărui zilnic se simte și care mult ar fi de dorit, ca să fie studiu obligator la facultatea teologică din Blaș.

Terminându-se sinodul, deputațiunea aleasă pentru felicitarea Ilust. Sale Dr. Hossu a fost condusă la Ilustrul bărbat din partea adm. protop., care l'a felicitat, la ce Il. Sa a răspuns plin de emoțiune, mulțumind pentru onórea, ce i-s'a făcut și asigurând pe cei prezenți de dragostea, ce le păstrează.

X.

Roșia-montană la 7 Nov. 1901. *)

Ziua de 3 Nov. st. n. a. c. a fost o zi dureróasă, atât pentru biserica și școla noastră gr. catolică, cât și pentru ambe reuniunile femeilor gr. cat. și gr. or. din Roșia-montană, încetând din viață, neuitata noastră patronă și binefăcătoare Iustina Cosma n. Suba, carea

*) întârziată.

tótă viața ei și-a petrecut-o întru ajutorarea bisericii și școlei noastre gr. catolice, ér ca membră a reuniunii femeilor gr. cat. a fost între celea dintăiu membre fundătore, și care de la începutul existenței reuniunii noastre, a fost casiera aceleia, zelând cu mare conștiință pentru prosperarea și înflorirea acelei reuniuni; a cărei scop este: înfrumșetarea bisericii, școlei și ajutorarea școlărilor miseri.

Inima-i bună a câștigat și încrederea reuniunii surori gr. or. de femei din loc, denumindu-o de casieră și a ei, ér dânsa a și satisfăcut deplin încrederei pusă în dânsa, după cum s'a putut vedé din abnegațiunea, zelul și conștiința dânsel, ce a caracterisat-o în întreaga sa viață.

Sufletu-i nobil nu s'a îndestulit numai cu faptele făcute în viața sa, făr s'a nisuit, ca și după mórtea sa din puținul său să rămănu o donațiune de 400 cor. bisericii sale, carea să se administreze din partea Prea ven. ord. arch. gr. cat. de Alba-Julia și Făgăraș, a căror percente să se folosească conform testamentului său. Față de o astfel de binefăcătoare s'a și manifestat apoi sentimentele de recunoștință și stimă în ziua îngropării sale.

Curgeau locuitorii comunei întregi, inteligența și poporul fără deosebire de națiune sau confesiune. Membrele reuniunilor în corpore în frunte cu spectabila lor presidentă Euf. Caian, să deșpus câte o cunună ca semn de veneratiune pe sicriul neuitatei lor membre. Elevii școlei noastre gr. cat. încă au fost de față, având drapelul de doliu, ér poporul care forma un lung cortej până la biserica noastră gr. cat., unde s'a continuat serviciul funebru și unde inimile noastre au fost mângălate de frumosul cor al bisericii noastre. Zelosul nostru păstor sufletesc Isidor Butnar, a mișcat inimile noastre până la lacrimi, desfășurând în cuvântarea-i funebă faptele frumoșe a iubitei noastre defuncte. Odihnescă în pace!

Un participant.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Dreptcredincioșii creștini din Cățelul-român, Georgiu Gadea a Gafiei cu soția sa Anisia Mișoș, a dăruit pe sama bisericii noastre un ornat frumos bisericesc în valóre de 80 coróne, pentru care dar frumos, subscrișul le implórá de la Dumnezeu binecuvintare cerească; érá din partea poporului le rostesc mulțumită ferbinte. Cățelul-român, la 16 Nov. 1901. Grațian Flonta, preot. — Spectabilii Mihail Mărincaș, cassar și Constantin Căciulă, comptabil la institutul de credit „Vlădeșă” din B.-Huedin, luând în considerare lipsa cea mare de care suferia biserica noastră, a binevoit a cumpăra pe sama bisericii de acolo o Evanghelie, un Liturgieriu și un Euchologiu tóte cu litere latine în preț de 39 cor. 96 fl. În numele credincioșilor exprim dl or donatori cea mai călduroasă mulțumită. Dumnezeu le lungescă cât mai mult firul vieții, pentru ca inima lor înflăcărată, probată și devotată pentru biserica, se pótă aduce și alte jertfe pentru biserica din B.-Huedin, care se află abia la începutul renascerii sale. Molosig, la 18 Novembre 1901. Georgiu Meseșan, adm. filiei B.-Huedin.

Sciri personale. Dnii Septimiú B. Murășan și Nicolae Boca Velchereanu, clerici absoluți, au trecut cu distincție licența în drept la universitatea din Bucuresci. Felicitări sincere!

Din Archidieceșă. Cu terminul de 15 Dec. n. se escrie concurs pentru completarea parohiei Alfalău, distr. Giurgeului Emolumentele sînt: Casă parochială, culina de vară, staul, șopru, grădină. Porțiune canonică: 6, 511 jugh. finaț. drept de pășunat computat în 630 cor. lemnăritul în 5 cor. interese după desdaunarea regalului 5. 12 cor. Capeti în secară, ovez, lemne de foc și bani. Venitele stolari îndatinat. Totalul venitelor după conscrierea de congruă face 684.50 cor.

Dar preainalt. Maiestatea Se a dăruit bisericii din Topa-Sân-Craiu, distr. Cluș 200 cor pentru terminarea edificiului bisericii.

Predici. Măne Duminecă, în 1 Dec. va predica în biserica catedrală dl profesor Dr. Ioan Sâmpălean, ér Miercuri, în 4 Dec. dl prof. Aron Papiú.

Dăruire. Domnul Ignat Borza cantiner în Alba-Julia a dăruit pentru pruncii mai săraci din comuna sa natală Berchiș cărți de școlă în preț de 28 cor. 49 fl.

Teatru român în Sibiu. „Reuniunea sodalilor români din Sibiu” va da Vineri la 6 Decembre n. 1901, în teatrul orașenesc din loc piesa „Sămbăta morților” dramă din popor în 5 acte, de Raupach, localisată de Teodor V. Păcățianu. Acéstă piesă se representă pentru prima órá pe scenă românescă între acte cântă capela muzicii orașenesce. Venitul curat e destibat pentru daruri de Crăciun săracilor nostri! Bilete se vînd cu începere de Lună în 2 Decembre n. c. în librăria archidieceșană (Strada Măcelarilor nr. 45) și sara la cassă. Comitetul reuniunii avênd în vedere scopul creștinesc ce se urmăresce de a împărți daruri de Crăciun între săracii nostri, apoi împrejurarea, că atât de rari prilejuri ni-se dau nouă românilor de ca lua parte la reprezentațiunile teatrale — apeléză și pe acéstă cale la fruntașii nostri de prin comunele învecinate să binevoescă a sprigini acéstă întreprindere a meseriașilor nostri.

Banconotele vechi de 5 fl. la 1 Decembre iesă cu totul din circulație și nu se mai pot schimba nici chiar la casele statului.

De la direcția oăilor ferate. Se aviséză, că pachetele urgente să primesc la gara și Dumineca până la órele 12.

Necrolog. † Michail Lucaciú, fost cantonvêțător iubilar și pensionat greco-catolic în Baia-mare, tatăl dnii Dr. Vasile Lucaciú, a repausat la 23 Novembre 1901 în etate de 79 ani, după primirea sfințelor sacraminte ale muribunzilor.

† Aurel Barbu, fost oficial de postă și telegraf după lungi și grele suferințe și-a dat nobilul său suflet în brațele Creatorului Duminecă în 24 Novembre a. c. la 1 órá d. a. în etate de 38 ani.

† Dr. Augustin Dosa, candidat de avocat, fiul preotului din Sécălășeni a repausat la Budapesta în 23 Novembre 1901. în etate de 26 ani, provezut cu Sănteles Taine a muribunzilor.

† Elisabeta Nascu n. Popa, soția preotului din Dumbrău, după scurte și grele suferințe, provézută cu s. sacrament al muribunzilor, în anul al 24-lea a vieții sale, și al 3-lea a prea fericitei căsătorie, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului la 25 Nov. a. c. 9. óre a. m.

În veți amintirea lor!

(30) 18—?

Mai ieftin ca ori unde!

„Hotel-Restaurant Coronă”

Aug. Coltor — Blaș.

oferesc On. Public român chillile sale de óșpeți modern mobilate, vinuri curate de pe Têrnave și prima calitate de bere de la Steinbruch.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credințele și tradițiunile nóstre.

Un poet modern a exclamat într'un entuziasm:

„Avem idoli nostri!“ . . . 1) Nu mă îndoiesc, că poetul a contemplat: credințele — superstițiunile — și tradițiunile nóstre, la cari ținut'am și ținem cu multă alipire. Dem. Cantemir, în descrierea Moldovei, ne spune, că pentru stirpirea superstițiunilor din poporul român din Moldova, s'au luat aspre dispozițiuni legale. Multe s'au stirpit, dar multe au rămas. N'am regreta stirpirea lor din punct religios; dar din interesul științei ne dore, că pe acele timpuri, ne știind ómenii însemnătatea acestor credințe, și-au bătut joc de ele, nu ni le-au însemnat macar. „Oh, de am puté redobîndi și câte avem pierdute“ exclamă azi ori ce folklorist. Azi învățații și cărturarii nostri își fac datorința: totî adună cu sfîntenie, ce ne-a mai rămas din străbuni: sêrbători, cîntece, datine, moravuri, obiceiuri, tradițiuni, povestî, povestiri, cuvinte dialectale ș. a. ș. a. câte pot contribui la studiul psihologiei poporului. Cercăm să ne împlinim o misiune. Preoții în templul științei, vrem să pîtrundem în sanctuarul ei și cheia ni este studiul. Pîtrundînd prin popor, cercetăm și esaminăm credințele lui, ca să aflăm, care-i este originea, ce a fost și ce este? „Credințele au dat naștere datinelor și moravurilor, ér aceste oglindesc prin ele însele o națiune,“ observă dl G. Dem. Teodorescu. Éta îndemnul și ținta, ce avem, când publicăm la acest loc două formule de jurăminte, dintre cari cel dintâiu se făcea în fața legii, ér al doilea este jurămînt de fidelitate, ce-l depuneașu așa zisii „biraie de curte“.

Analizînd puțin aceste formule, vedem că din punct de vedere al limbii, cel dintâiu este superior. Afară de barbarismul *kedvelat* (pártinire), textul este într'o bună românească. De unde deducem, că l'a compus om cu mai multă carte și încă român, care cunoșce firea poporului și spre a-l cutremura recurge la tot, ce e sfînt înaintea lui, fie în credința cea adevêrată, fie în credința deșartă. Mai mult: îl conjură pe datinile religioșe din óra morții, pe tóte actele de pietate, ceremoniile, sacramentalele bisericesci, amestecându-le aceste cu resturile din credința păgână despre un „Iupiter tonans“, în terminologia populară: Ilie și Pălie „care pòrtă tunul,“ care lovesce sau pâlcesce cu trăsnetul, că tunul în unele ziceri populare e identic cu trăsnetul, așa în blástemul vulgar: „o, tune-te tunul!“ (= tunctul, trăsnetul). Ast fel Pălie, este o numire *maî laică*, a aceluiași Ilie, pe care fantasia poporului devenit creștin, l'a substituit lui Joe tunătorul. — Autorul formulei de jurămînt mai adaugă la icóna grozavului din cer și de sub firmamînt, un amestec de lucruri sfînte și profane, creștine și păgâne, ca: fulger și tócă, foc și comêndare (pomana), deslegare (la grópă) apoi 12 apostoli și peste aceste adaugă amenințarea 1) cu *revólta pămîntului* (în cas de jurămînt fals)

că zice: „așa să te rebde pămîntul“ 2) cu pierderea *bunurilor moștenite*: „așa să ai parte de lăsate,“ 3) cu pierderea celor scumpi ai sêi: muiere, copii.

Ast fel vedem, că deși formula este un amestec de credințe și superstițiuni, de creștinism și păgânism, ea togua prin acésta este fòrte potrivită firei superstițióse a vulgarului, pe care îl face, să se cutremure de atâtea elemente grozave, ce sînt în fantasia lui.

Formularul al doilea de jurămînt este făcut tot pe aceleași lucruri sfînte românului ca creștin. În acela întimpinăm barbarismul „domnul pămîntesc“ — termin din era de sclăvie a Iobăgiei, prin care se înțelege boșerul, domnul conte, baron sau alt Măria Sa, căruia era silit, să-i presteze lucrul, său, cum să zicea pe atunci: „să-l facă slujbă“. Topica cuvintelor și a propozițiunilor cum și barbarismul de cuvinte, tóte dovedesc, că formula este *tradusă de pe unguire*. Ea datéză din timpul aprobatelor, până când țaranul n'avea dreptul de liberă migrațiune (strămutare de la un domn la altul) că zice-se „de care om vei auđi, că vrea să fugă, vei da scire la Domnul Măria Sa, o (vulgar. = ori) la diregătorul.“

Notăm, că aceste formule de jurămînt comunicate de dl I. Nestor se află în cartea „1791-ik esztendöbeli diaetalis provisionatis artikulusok.“ Kolozváron, 1820, la pag 57 și următórea: „*az oláh nemzetén lévöknek,*“ scrise cu ortografia magiară. De acolo le reproducem cu ortografia românească.

I.

În fața legii.

„Așa să-ți ajute Dumnezeu Tatát, Fiul, Duhul sfînt, un Dumnezeu adevêral Sfînta Troiță, Maica Preacurată, toți sfînti, lui Dumnezeu, Sfînta Cruce, Sfînta biserică Sfînta Evanghelie, pita, sarea, lumina și cuminécătura cea de la mórte, patru posturi într'un an, două zile de post într'o săptămîna, tóte zilele de rugăciune, tóte duminicile, Ilie și Pălie, care pòrtă tunul și fulgerile, tóca și focul, 1) comândarea, deslegarea, doi-spre-zece Apostoli; — așa să te rebde pămîntul, așa să ai parte de lăsate, de muiere, de copii: pe cum ce scii, ce ai auđit, ce ai vêđut, ce ai pomenit îl spune cu mare dreptate, fără frați, fără pîrtinie, fără kedvelat și fără mânia. — Așa să-ți ajute Dumnezeu și așa să-ți dee spásania sufletului têu.“

II.

În curtea dlui pămîntesc.

Așa să-ți ajute Dumnezeu Tatát, Fiul Duhul sfînt etc. . . , cum că domnulul têu celui pămîntesc vei fi birău cu bună dreptate, porunca domnului cum va pofti Măria Sa, cu tótă puterea o vei plini, slujba ómenilor pentru plată, kedve nimêrul nu o vei îngădui și după porunca Măriei Sale cu mare grabă vei umbla, cuvîntul diregătorului care-i înaintea ta îl vei asculta, și paguba domnu-to, care vei lua samă și o vei simți, de vreme la Măria Sa ori diregătorului o vei da de scire, nici unuia mai tare de cât altuia nu vei kedvelui, fără putere, fără mësura și fără porunca domnului pe nime

nu-l sili, de care om vei auđi că vrea să fugă vei da scire la domnul Măria Sa o la diregătorul, după ómeni la lucru cu tótă inima vei lua samă, în sat, în cîmp, la arătură, la cósă, în urma adunatului finului, în vreme de cărat, în vremea lucrului și întru alte slujbe pe cum îți o sluji puterea, cu tótă dreptatea vei umbla și vei sluji. — Așa să-ți ajute Dumnezeu!

DIN VENEZUELA.

De Spiridion Gopcevic.

(Fine)

Guvernorul de acolo îl primi cu pîrtinie, îl îmbracă și-l apuse, că chiar acum o corabie se gata să plece cătră La Guayra și ast fel are ocaziune de a se reîntórce acolo. Generalul se socoti că n'are altceva mai bun de făcut și se reîntórse la La Guayra, unde logodnica sa încântată îl primi cu brațele deschise. Aci adevă toți erau de firma credință, că corabia cea slabă s'a prăpădit în oceanul cel turbat.

Caridad nu se învoi cu nici un preț, ca logodnicul ei să se mai lucrédă încă odată valurilor perfide și-l făcu să-i promită, că va călători pe uscat. Deși acésta era un lucru fòrte greú, el îi ascultă rugămintele. Au făcut planul, ca el să petrecă o săptămîna în La Guayra și apoi să călătoréscă călare la Maracaybo.

Se înțelege, că acésta reîntórce neașteptată puse în mișcare tóte limbile din Caracas. Nimeni nu voia să creadă în naufragiul, său și dacá credeau ei afirmau, că generalul s'a folosit de acésta întâmplare, pentru a se reîntórce și a-și recupa postul avut, pe cum și influința sa. Toți inimicii sêi se puseră în mișcare. Presidentul primi epistole amenințátore, la cas dacá permite lui Kamenow reîntórcearea în Caracas.

După câte-va zile generalul își luă rămas bun de la Caridad și de la Pardo, și însoțit de doi servitori, plecă cătră Maracaybo. Inse nu avea se ajungă de parte.

La câți-va kilometri de La Guayra cel trei călăreți treceașu tocmai printr'o pădure, când de odată resunară pușcături și unul dintre servitori rânit greú cădu de pe cal. Din fericire Kamenow nu fu nimerit.

În momentul următor apărură de după arbori mai mulți bărbați mascați și se aruncară asupra generalului. Acesta își scóse pistólele, ucise pe unul dintre agresori și rânit pe un al doilea. Cu tóte acestea poziția sa era fòrte periculósă. Erau încă trei inimici nerăniți și Kamenow era numai singur, de óre ce al doilea servitor în dată după primele pușcături își întórse calul și o luă la sănătósa.

Generalul trase sabia și înaintă curajos asupra inimicilor. Într'aceea inse unul dintre acestia și-a reîncărcat arma și dete foc. Glonțul nimeri pe Kamenow în umêrul drept, sabia îi scápă din mână — el era desarmat! Sub ast fel de împrejurări îi mai rămânea numai o speranță: a scápa prin fugă. Fiind că avea un cal escelent, ér agresorii sêi erau pedestri, lucrul nu părea așa greú.

1) Rectius Doca și Foca.

Dar agresorii încă aveau cai, numai cât aceia erau legați de arbori mai în lăuntru în pădure. Trebuia dar cât-va timp, până să alege la cai, să-i deslege și să se arunce în șea. Ast fel Kamenow, care alerga în fuga cea mai mare a calului său pe drumul către La Guayra, le apucă cu mult înainte.

Următorii, cari într'aceia își reincărcară armele, trimiseră în urma lui mai multe glonțe, dar nici unul nu nimeri.

Ast fel îi succese lui Kamenow a ajunge în La Guayra, unde, ostent și slăbit prin pierderea sângelui, căzu de pe cal. Câți-va trecători ce-l voiau binele îl duseră la casa lui Pardo, unde grăbi asemenea și Caridad, spre a-l îngriji. Această reîntorcere a generalului agită și mai mult spiritele locuitorilor. Inimicii săi afirmau că el a născocit numai atentatul și că el însuși și-ar fi făcut rana de la umăr. Presidentul însuși grăbi la La Guayra spre a cerceta cazul.

Un despărțământ de gendarmi nu fost trimiși la locul atentatului, acestia înse s'au reîntors cu scirea, că afară de niște urme de sânge pe pământ și câte-va glonțe în arbori n'au vădit nimic ceva mai de însemnat. De bună samă neigasiți au depărtat mortul și pe cei doi răniți. Servitorul scăpat, printr'o întâmplare ciudată, încă a rămas dispărut fără nici o urmă.

După ce presidentul se înțelese cu Kamenow, el zise: „Ved, că în Venezuela viața dtale nu este sigură. Ai prea mulți inimici. Cu totă prietenia ce ți-o păstrez, eu nu te voi putea apăra. Până aci ai scăpat norocos de toate atacurile — dar se vor mai repeta ore vre-odată aceste întâmplări norocoase? . . . Nu trebuie să ne încredem pe deplin zeiței Fortuna. De aceea te sfătuesc, ca să părăsești țara cât se poate mai curând. Mergi cu logodnica dtale la Brasilia, unde nu vei fi căutat. Acolo îți voi trimite toate documentele trebuincioase, te vei cununa în Rio de Janeiro, și după ce aci se vor mai fi mulcomit spiritele, te voi denumi unde-va în străinătate de consul al republicei noastre. De o cam dată îți dau un concediu de doi ani, dimpreună cu salariul întreg, așa ca să nu porți grije pentru traiul.”

Kamenow mulțumi mișcat nobilului president și urmă sfatul său. Se lăți vestea, că starea ranei s'a înrătățit și că viața lui Kamenow se află în pericol. Pe când inimicii săi își frecău mâinile de bucurie răntăcioasă și așteptau alte sciri rele, într'o noapte întunecată tinărul general își părăsi asilul său și se imbarcă în secret pe o corabie portugeză, ce pleca la Bahia. Caridad se imbarcase deja mai dinainte. Ambii ajunseră în pace la Bahia, se cununară aci și mai târziu trecură la Chile, unde aședându-se la o haciendă mică, duseră de aci înainte o viață comodă și liniștită. Kamenow n'a mai reflectat la nici o funcție de stat, ci să mulțumi a-și petrece viața ca agricultor, de parte de sgomotul lumii, în sinul familiei sale.

G.

HĂRTII VECHE.

§. 5.

Isvorul și cauza a tuturor celor premise să cunoșce a fi basată pe aceea, că națiunea Illyro-Rasciana și azi se ține de privilegiile dăruite lor cu benignul reseris declaratoriu Iliric înainte de donațiunea cu dreptul cetățenesc a tuturor popoarelor neunite de ritul grec locuitoare în Ungaria și părțile anexe, și alegerea Archiepiscopului și Mitropolitului, pe cum și a Episcopilor, cari conferesc toate onorurile și oficiile mai mici și cari sînt provăduți cu putere Ierarhică, în forma practisată după înțelesul benignului declaratoriu o tin și o păzesc, ca pe un drept și proprietate exclusivă a națiunii Ilirico-Rascianice, cu toate că toate privilegiile naturalmente poartă cu sine clausula nestîrbării drepturilor altuia, în puterea acelor privilegii este neîndoit: cum-că Românii au nu sînt datori hierarhilor națiunii Ilirice cu nici o supunere și subordinațiune, au dacă se considera pentru identitatea religiunii și egalitatea drepturilor cetățenesci, Românii cu Ilirii de o națiune în cele spirituale, ca supuși unei și aceleia-și superiorități bisericesci, atunci ei cu atât mai puțin se pot considera a se eschide de a concurge cu deputații săi în proporțiunea numerică a populațiunii lor în alegerile Mitropoliților și a Episcopilor și de a-și estinde aceste și la indiviții națiunii sale, pentru că altcum, spre detrimentul statului, pentru tot de una în zădar s'ar intenționa cultura poporului românesc, și însuși sacrificiile ce se aduc după numărul familiilor neunite de ritul grec pentru conservarea religiunii și a literaturii și pentru întemeierea fondurilor naționali și preparandali, poporului românesc nu i-ar serbi nici spre un folos, ci din contră s'ar perverta spre oprimarea lui.

§. 6.

Aceea eschidere a Românilor de la alegerea, cu aceea apucătură s'a paliat și s'a excusat până acum: că numărul aproximativ a poporului neunit de ritul grec, de sub corôna sacră a regatului, s'ar fi exagerat, (pe cum să faliau cu milioane a locuitorilor de acesta religiune în instanță prezentată la anul 1792 pentru obținerea de scaun și vot în dietă), era statul specific după naționalități a aparținătorilor acestui rit, tot de una din intențiune s'ar fi tălnuit, și prin urmare s'a promulgat un calcul statistic abătut de la adevăr.

Și ast mod fiind sedus și Schwartzner și Magda scriitori statisticei Ungariei, au divulgat în public, cel dintâiu în cartea sa, partea I. §. 42, ca și cum din 1505 parochii matre neunite de ritul grec 935, ar fi Ilirice și numai 553 române, ér celalalt în §. 25, punct. III, pag. 138, scrie: că cea mai mare parte a populațiunii neunite de ritul grec o constituiesc Iliricii, și Românii, numai cam una a șasa parte; când așa dară din conscrierea poporului făcută la anul 1805 numărul poporului neunit de ritul grec s'a calculat în 1.116.138 suflete; numărul Românilor locuitori în Ungaria s'a prețuit cam la 200.000, pe când Ilirii s'a calculat la un milion. Se arată înse în Tabella A, că populațiunea română în cele 8 diecese neunite de ritul grec, amintite în §. 2, și care stă sub guvernarea Archiepiscopului și Mitropolitului de la Carloveț, deja la anul 1810 s'a urcat la numărul 720.018, pe când Ilirii numai 687.041 de suflete au numără, pe acestia Românii pe cum și mediătatea întregului număr a sufletelor neuniților de ritul grec cu mult i-au întrecut; deci bunătatea și dreptatea cesarogescă pe basa acestei binevoitoare reflexiuni, la majoritatea poporului neunit de ritul grec, să pretinde său să impune de sine-și, pentru ca cu rezervarea dreptului maestatic și prin lege pozitivă, referitoare la afacerile clerului, bisericii, religiunii, a

fundațiunilor, studiilor și la educațiunea tinerimei, preagrățios a se îngriji, ca să se prefereze Românii, că după proporțiunea numărului sufletelor de ritul grec să li-se denumescă Episcopi de națiunea și limbilor, de asemenea să se habiliteze și pentru demnitatea de Mitropolit, și aceste ast mod stătorindu-se, preagrățios să se impedeze cu efect nisuința pertinace cea până acum practisată și insuportabilă a oligarhilor națiunii Ilirice, de a ține pe poporul român, în contra destinelor sociali și a intențiunilor preainalte, în necultură perpetuă.

§. 7.

Prin preagrățioasa declarațiune, ca diecesa Aradului, care în intensiunea sa cuprinde cele mai multe comitate și mai multe sute de mi de Români, să se provăde de aci înainte tot de una cu Episcop născut român; nisuința amintită, referitor cam la două din cinci părți a poporului român din cele 8 diecese neunite de ritul grec, pentru tot de una se va nimici, și intențiunile preainalte referitoare la cultura poporului și clerului acestei națiuni, carea în diecesa acesta după Tabella A, numără 299.899 suflete de Români, promit cele mai îmbucurătoare fructe pentru Monarchie.

Er alte trei din cinci părți tot ale acestui popor român, care în cea mai mare parte locnesc în Banatul Temeșan (pentru că după Tabella A, în diecesa Timișorei 205.713, ér în a Verșetului 213.108, și așa la olaltă 418.821 — pe când din contră cu excepțiunea diecesei Aradului în toate celelalte diecese numai 1.300 suflete de Români sînt conscrie), asemenea atențiune preainaltă și grație împărătescă să ved a merita, și pofti, ca de aceea asemenea nisuință și de cele mai deplorable atribute și urmări ale ei să fie scutiți.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut în editura lui *W. Kraft* în Sibiu:

Calendar pe an. 1902.

„Amicul Poporului“, calendar ilustrat pe anul 1902, întocmit de I. Popovici. Acest calendar pentru familie iese acum în al 42-lea an, o etate, care și ea dovedește bunătatea acestui calendar, care mai ales în anii din urmă a adus însemnate îmbunătățiri și a devenit în adevăr amic al tuturor familiilor, în cari a intrat. „Amicul Poporului“ aduce articole și poesii originale de cel mai bun autor român contemporan, mai de parte informațiuni, notițe instructive și povețe, pe cum și o cronică a evenimentelor mai însemnate din ultimul an. Articolele sînt bogat ilustrate, ca în nici un alt calendar românesc. „Sematismul statistic al Românilor din Ungaria“ ne arată ca într'un tablou starea culturală, economică, etc. a Românilor din patrie. Prețul — 60, cu trimiterea francată — 70.

„Posnașul“, cunoscutul calendar umoristic ilustrat pe 1902, anul VII. De astă dată „Posnașul“ are un cuprins mai bogat și glume de prima calitate cu mulțime de gravuri și caricături excelent reușite. Cine vrea să-și facă voe bună, să cumpere „Posnașul“, care costă numai — 50, cu trimiterea francată — 60.

„Calendarul Săteanului“ pe anul 1902, e cel mai ieftin calendar românesc, merit pentru popor și ori ce om sciutor de carte, are cuprins instructiv și costă numai — 25, cu trimiterea francată — 30.

Calendar pe anul de obște 1902, anul CX. Calendar cu litere cirile (mai înainte editura lui Closius), oferă și celor ce nu cunosc literele latine o lectură frumoasă și instructivă, și costă — 40, cu trimiterea francată — 45.

Cărți cu preț redus:

„Încercări în Vocalismul limbii române” de profesorul Alesiu Viciu, scriere de specialitate bine apreciată în cercurile literare competente. se vinde la autorul cu 30 fil. în loc de 50.

„Glosariu de cuvinte dialectale” din grainul viu al poporului. de care „Curier. Liter.” Nr. 3 serie: „lucrări de acest fel sînt foarte rare în literatura noastră. În Transilvania a apărut una singură de Al. Viciu.” se vinde la autorul cu 60 fil. în loc de 1 cor. — trimise franco.

Șematismul venerabilului Cler al arhidieceșii mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia și Făgăraș pe anul Domnului 1900. de la sta Unire 200. — Blaș, Tipografia Seminarului arhidieceșan. — Un prețios volum de 804 pag. cu o mulțime de ilustrații. hârtie fină, tipar curat și cuprins important. Se vinde cu prețul de 8 cor.

Emil Bougand: Mama sfintului Augustin, traducere de Salba. tipărită cu chelniele și îngrijirea dlui prof. Dr. E. Dăianu. Un prețios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat. prețul 2 cor. Se poate procura de la editor ori tipografia arhidieceșană, alăturând și speșele de porto postal 30 fil.

„Ben Hur”, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broșurat 2 cor. 90 b. Blaș. Tipografia seminarului arhidieceșan. 1898.

„Clipe de repans” de Sorocova. anunțată de noi. a apărut deja într'un format elegant și plăcut. Are 208 pag. și costă 2 cor. „Sorocova” cunoscutul scriitor de la Brașov ne e destulă garanție de spiritul în care sînt scrise schițele și foițele adunate în această brogură.

Posta „Unirii”.

— i — Fără de a cunoșce pe autor. nu putem publica nimic. Discreția e asigurată. Iacob. Ne pare reu, scrisoarea a sosit târziu pentru numărul acesta, o vom da-o în numărul viitor. Dr. G. T. în B. Se înțelege, că cercăm serios după toate mijloacele, ca să credem să îmbunătățescă sôrtea preoțimeii. Va urma în numărul viitor. Mai scrieți și de altă dată.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.

Inserate.

Szám: 579—1901 (46) 1—1 telek.

Arverési hirdetmény kivonata.

A hosszuaszói kir. járásbiróság telekkönyvi hatósága részéről közhírré téteti, hogy Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Langa Ioachim tatárlaki lakos végrehajtónak Gligorás Todor tatárlaki lakos végrehajtást szenvedett elleni végrehajtási ügyében, az árverés 272 k. 10ke. es ennek 1898. évi Január hó 21-ik napjától járó 6% kamatai 59 k. 10 fil. végrehajtási már megállapított.

valamint jejenlegi 20 k. 60 fil. és a még felmerülendő költségeknek kielégítése végett az 1881. LX. t. cz. 144. §. alapján és a 146 §. értelmében az erz-ébetvárosi kir. törvénytészék területén levő Tatárlak községben fekvő a 172. sz. tjkvben foglalt:

Table with 4 columns: No., sz., a., hrsz., a. and values like 27, 516, 15, 30, 1216, 260, etc.

Az árverés megtartására határidőül: 1901. évi Deczember hó 4-ik napjának dél-éltti 10 Tatárlak község házához tüzetik ki.

Árverezoi szándékozók tartoznak ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben. vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi November hó 1-én 3333. sz. a. kelt m. kir. igazságügyi miniszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni. avagy az 1881. LX. t. cz. 170 §-a értelmében a bánat pénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Hosszuaszón. 1901. évi Junius hó 17-én.

A kir. járásbiróság. mint telekkönyvi hatóság.

Koczány kir. aljbíró.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1901.

Large table with multiple columns for train routes: Budapest-Predeal, Copșa-mică-Sibiu-Avrig-Făgăraș, Mureș-Ludoș-Bistrița, Cucerdea-Oșorhei-Regh-săsesc, Ghiriș-Turda, Alba-Iulia-Zlatna, Blaș-Küküllőszög-Sóvárád. Includes train types and prices.

Notă: Orele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii încadrați cu linii negre însemnăză orele de noapte.